ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 11.12.2002
COM(2002) 713 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

“Βελτίωση της βάσης γνώσεων για καλύτερες πολιτικές”

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

"Βελτίωση της βάσης γνώσεων για καλύτερες πολιτικές"

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση έχει σκοπό να ενσωματώσει και να προωθήσει τις ορθές πρακτικές όσον αφορά τη συγκέντρωση και χρήση εμπειρογνωσίας σε όλα τα στάδια χάραξης πολιτικής της Επιτροπής. Ανταποκρίνεται στη δέσμευση που ανέλαβε η Επιτροπή μέσω της Λευκής Βίβλου «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση»[1] και την οποία επανέλαβε στο Πρόγραμμα Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία»[2]. Πρώτος στόχος είναι να βοηθηθούν οι υπηρεσίες της Επιτροπής να κινητοποιήσουν και να εκμεταλλευτούν την πλέον κατάλληλη εμπειρογνωσία, με σκοπό τη δημιουργία μιας σταθερής βάσης γνώσεων για καλύτερες πολιτικές. Δεύτερος στόχος είναι να υποστηριχθεί η αποφασιστικότητα της Επιτροπής να διασφαλίσει την αξιοπιστία της διαδικασίας συγκέντρωσης και χρήσης των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων.

*Διαγράφονται τρεις συνιστώσες. Οι **θεμελιώδεις αρχές** της ποιότητας, της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας πρέπει να αποτελούν τη βάση όλων των δραστηριοτήτων της Επιτροπής στον εν λόγω τομέα. Το σύνολο των **κατευθυντήριων γραμμών** πρέπει να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να βοηθηθούν οι υπηρεσίες να εφαρμόσουν τις εν λόγω αρχές. Τέλος, μια σειρά **πρακτικών ερωτήσεων** πρέπει να βοηθήσουν τις υπηρεσίες να σχεδιάσουν μεθόδους συγκέντρωσης και χρήσης των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων οι οποίες θα είναι κατάλληλες ανάλογα με τις συνθήκες κάθε ειδικής περίστασης.*

Η υλοποίηση των αρχών και των κατευθυντήριων γραμμών πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μια εξελικτική διαδικασία. Ως εκ τούτου, θα χρειαστεί ένα σύστημα παρακολούθησης και επανεξέτασης προκειμένου να επιδιωχθεί η βελτίωση των μεθόδων με συνεχείς ρυθμούς και να κριθεί ο βαθμός επίτευξης των στόχων.

---

[1] COM(2001)428

[2] COM(2001)714

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ιστορικό

Η εμπειρογνωσία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας δυναμικής κοινωνίας που βασίζεται στη γνώση. Η τεχνογνωσία και οι ικανότητες των ειδικών θα συμβάλλουν στη δημιουργία νέων ευκαιριών οι οποίες μπορούν να προωθήσουν την ανταγωνιστικότητα και να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής μας.

Αποτελεί καθήκον των υπευθύνων χάραξης πολιτικής να δημιουργήσουν ένα κανονιστικό περιβάλλον μέσα στο οποίο οι εν λόγω ευκαιρίες μπορούν να αξιοποιηθούν με διαρκή τρόπο για το κοινό καλό. Αυτό που αποτελεί προϋπόθεση επιτυχίας και είναι κρίσιμης σημασίας είναι οι πολιτικές επιλογές να βασίζονται στις βέλτιστες διαθέσιμες γνώσεις και να ανανεώνονται. Απαιτείται πρόσβαση στη σωστή εμπειρογνωσία, τη σωστή στιγμή.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία έχει κεντρικό ρόλο στην υπόδειξη και την επίβλεψη της υλοποίησης των ευρωπαϊκών πολιτικών, διαθέτει ένα υψηλό επίπεδο ενδοϋπηρεσιακής εμπειρογνωσίας, αλλά προσφεύγει επίσης συχνά σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.

Ορισμένες φορές οι εν λόγω εμπειρογνώμονες καλούνται να διεξάγουν «κλασικές» επιστημονικές εκτιμήσεις,[3] οι οποίες εδράζονται στις φυσικές ή κοινωνικές επιστήμες. Πρόκειται συχνά μάλλον για μια απλή διαδικασία κατά την οποία οι ερωτήσεις που πρέπει να απαντηθούν, τα αποδεικτικά στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη και οι ερμηνείες που δίνονται δεν προκαλούν γενικώς αμφισβητήσεις.

Σε άλλες περιπτώσεις όμως οι εν λόγω πτυχές είναι έντονα αμφιλεγόμενες. Η πρόσφατη ιστορία - από την σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (BSE) έως τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (GMOs) - έδειξε ότι ενίοτε λαμβάνονται δύσκολες πολιτικές αποφάσεις για επίμαχα θέματα υπό συνθήκες μεγάλης αβεβαιότητας. Η επιστημονική εμπειρογνωσία χρησιμεύει εν προκειμένω τόσο για να δηλωθεί το άγνωστο ή το αβέβαιο, με διαφορετικό βαθμό πιθανότητας, όσο και να παρουσιαστούν οι κοινές και αποδεκτές απόψεις. Η Επιτροπή μπορεί να βρεθεί ενώπιον ενός συνόλου αντιφατικών γνωμοδοτήσεων εμπειρογνωμόνων που προέρχονται από διαφορετικούς χώρους, όπως από τον ακαδημαϊκό κόσμο, εμπειρογνώμονες που διαθέτουν πρακτικές γνώσεις και εμπειρογνώμονες που ενδιαφέρονται άμεσα για το συζητούμενο πολιτικό θέμα. Οι εν λόγω απόψεις μπορεί να βασίζονται σε αρκετά διαφορετικές αρχικές υποθέσεις και τελείως διαφορετικούς στόχους. Μπορούν επίσης να παραπέμπουν σε θέματα τα οποία εκτείνονται πέραν αυτού που κοινώς θεωρείται «επιστημονικό».

Επιπλέον, δεν ενδιαφέρει ποια θεωρείται «σωστή» απόφαση από εκείνους που εμπλέκονται στη συμβουλευτική διαδικασία· σημασία έχει τα ενδιαφερόμενα μέρη[4] και το κοινό γενικότερα να πεισθούν για την ορθότητα των αποφάσεων.

---

[3] Η «επιστημονική εκτίμηση» συνεπάγεται προσφυγή σε μεθόδους και γνώσεις, ανεξαρτήτως του βαθμού βεβαιότητάς τους. Η εν λόγω εκτίμηση βασίζεται σε αυστηρές μεθόδους προκειμένου να υποβληθούν σε δοκιμασία οι υποθέσεις για την εξήγηση φυσικών ή κοινωνικών φαινομένων και συστημάτων.

[4] Ως «ενδιαφερόμενο μέρος» νοείται το άτομο ή η ομάδα η οποία ενδιαφέρεται ή ενδέχεται να ενδιαφερθεί, άμεσα ή έμμεσα, για το αποτέλεσμα μιας πολιτικής διαδικασίας ή εκπροσωπεί το γενικότερο συμφέρον ομάδων οι οποίες ενδιαφέρονται για ένα τέτοιο αποτέλεσμα, εντός και εκτός της ΕΕ.

Συνεπώς, ολοένα και περισσότερο οι αλληλεπίδραση μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, των εμπειρογνωμόνων, των ενδιαφερόμενων μερών και του κοινού γενικότερα αποτελεί κρίσιμης σημασίας στοιχείο της χάραξης πολιτικής και πρέπει να δοθεί προσοχή όχι μόνο στο *αποτέλεσμα της πολιτικής*, αλλά και στην ακολουθούμενη *διαδικασία*.

Τα εν λόγω θέματα αντιμετωπίστηκαν από την Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση», η οποία εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2001. Στην Λευκή Βίβλο αναφέρεται:

«Συχνά δεν είναι σαφές ποιος λαμβάνει αποφάσεις στην πράξη: οι ειδικοί ή οι έχοντες πολιτική εξουσία. Ταυτόχρονα, ένα καλύτερα ενημερωμένο κοινό αμφισβητεί όλο και περισσότερο το περιεχόμενο και την ανεξαρτησία της γνώμης των ειδικών. Αυτά τα θέματα γίνονται πιο έντονα όταν η Ένωση πρέπει να εφαρμόσει τη αρχή της προφύλαξης και να διαδραματίσει το ρόλο της στην αξιολόγηση και τη διαχείριση του κινδύνου».

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει βεβαίως κάνει πολλά για την αντιμετώπιση των δυσκολιών του παρελθόντος, ειδικότερα με την πλήρη αναθεώρηση του συστήματος των επιστημονικών επιτροπών στους τομείς της ασφάλειας των τροφίμων και της προστασίας των καταναλωτών, το 1997. Πρόσφατα, η Κοινότητα έχει κάνει περαιτέρω βήματα θεσπίζοντας την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (European Food Safety Authority (EFSA)).

Όμως, η Επιτροπή πιστεύει ότι είναι πλέον καιρός να αξιοποιηθούν ακόμη περισσότερο τα διδάγματα του παρελθόντος. Επ'αυτού, στη Λευκή Βίβλο αναγγέλλεται ότι η Επιτροπή θα δημοσιεύσει:

> *«... κατευθυντήριες γραμμές για τη συλλογή και χρήση της γνώμης των ειδικών στην Επιτροπή για να διασφαλίσει τη λογοδότηση, την πολυφωνία και την ακεραιότητα της χρησιμοποιηθείσας εμπειρογνωμοσύνης. Επίσης, θα μπορούσε να δημοσιεύει τη γνώμη των ειδικών. Μακροπρόθεσμα, αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να αποτελέσουν τη βάση κοινής προσέγγισης για όλα τα όργανα και τα κράτη μέλη».*

Η εν λόγω δέσμευση επαναλήφθηκε στο πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής «Επιστήμη και Κοινωνία», το οποίο δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2001.

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί απάντηση στην εν λόγω δέσμευση. Πρώτος στόχος είναι να βοηθηθούν οι υπηρεσίες της Επιτροπής[5] να κινητοποιήσουν και να εκμεταλλευτούν την πλέον κατάλληλη εμπειρογνωσία, με σκοπό τη δημιουργία μιας σταθερής βάσης γνώσεων για καλύτερες πολιτικές. Δεύτερος στόχος είναι να υποστηριχθεί η αποφασιστικότητα της Επιτροπής να διασφαλίσει την αξιοπιστία της διαδικασίας συγκέντρωσης και χρήσης των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων.

Σε αυτό το πνεύμα, η παρούσα ανακοίνωση θα συμβάλλει στους στόχους του σχεδίου δράσης της Επιτροπής: «Απλούστευση και βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος»[6]. Ειδικότερα συμπληρώνει:

– τις γενικές αρχές και τα ελάχιστα πρότυπα για τη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη[7], οι οποίες θα διέπουν τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή θα διεξάγει τις

---

5 Ως «Υπηρεσία» νοείται οιαδήποτε διοικητική οντότητα εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (π.χ. Μονάδες, Διευθύνσεις, ειδικές υπηρεσίες, Γενικές Διευθύνσεις) που μπορεί να είναι υπεύθυνη για την αναζήτηση ή χρήση εμπειρογνωσίας.

6 COM(2002)275 και COM(2002) 278

7 COM(2002)704

δημόσιες διαβουλεύσεις. Στο βαθμό που τα ενδιαφερόμενα μέρη και το κοινό γενικότερα ενδεχομένως χρειαστεί να αλληλεπιδράσουν με τους εμπειρογνώμονες, και ενδεχομένως να είναι οι ίδιοι πηγές εμπειρογνωσίας, θα υπάρξει μια προσεκτική διάρθρωση μεταξύ των ελάχιστων προτύπων και των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών·

– τα σχέδια για τη συστηματική αξιολόγηση του αντίκτυπου των πολιτικών πρωτοβουλιών - από τη σύλληψή τους έως την ολοκλήρωσή τους - διεξάγοντας μια εμπεριστατωμένη ανάλυση των πιθανών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς επίσης και ανάλυση των διαφόρων ρυθμιστικών επιλογών. Η εκτίμηση των επιπτώσεων ενδεχομένως να συνεπάγεται προσφυγή σε εμπειρογνωσία[8] και να συμβάλει ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μελλοντικές πολιτικές θα βασίζονται στα βέλτιστα διαθέσιμα στοιχεία.

Ταυτοχρόνως, η Κοινότητα λαμβάνει μέτρα για την προώθηση των ευρωπαϊκών επενδύσεων στην έρευνα, με σκοπό να επιτευχθεί το 3% του ΑΕΠ έως το 2010[9]. Αυτό θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ενθάρρυνση και τη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου επιστημονικής εμπειρογνωσίας, ειδικότερα στις τεχνολογίες αιχμής.

Υφιστάμενες πρακτικές

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει συνεχώς θέματα πολιτικής τα οποία άπτονται σε κάποιο βαθμό των εκτιμήσεων οι οποίες προσφεύγουν στις φυσικές ή τις κοινωνικές επιστήμες.

Ενώ η συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αναγνωρίζει τη σημασία των γεγονότων και των δεδομένων σε σχέση με την υγεία και την ασφάλεια, το περιβάλλον και την προστασία των καταναλωτών (άρθρο 35 παράγραφος 3 και άρθρο 174 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ)[10], στην πραγματικότητα, οι εκτιμήσεις των εμπειρογνωμόνων καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος θεμάτων. Παραδείγματος χάριν, τον καθορισμό στόχων για την ποιότητα του αέρα, την έκδοση άδειας σε καλλυντικά προϊόντα, την θέσπιση προτύπων ασφαλείας για τα αυτοκίνητα, τον καθορισμό ποσοστώσεων στην αλιεία, την ανάπτυξη στρατηγικών για την αντιμετώπιση της ανεργίας, καθώς και τον σχεδιασμό ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων. Τα θέματα έχουν ολοένα και περισσότερο διεπιστημονικό χαρακτήρα και αφορούν διαφορετικά επίπεδα ευθυνών, απαιτώντας από την Επιτροπή να αναζητά και να ενσωματώνει γνώσεις από διαφορετικές πηγές. Παρόμοιες ανάγκες ενδεχομένως να προκύψουν από τη σύναψη διεθνών συμφωνιών εκ μέρους της ΕΚ.

Η εμπειρογνωσία ενδέχεται να λάβει πολλές μορφές, όπως επιστημονικές γνώσεις και γνώσεις που είναι αποτέλεσμα πρακτικής. Μπορεί επίσης να σχετίζεται με ειδικές εθνικές ή περιφερειακές συνθήκες. Η εμπειρογνωσία μπορεί επίσης να αφορά οιοδήποτε στάδιο του κύκλου χάραξης πολιτικής, μολονότι ενδεχομένως να χρειαστούν διαφορετικές μορφές εμπειρογνωσίας σε διαφορετικά στάδια. Μερικές φορές οι εμπειρογνώμονες και οι εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων μερών συνενώνονται σε ενιαίες ομάδες. Ενίοτε αλληλεπιδρούν στο πλαίσιο συναντήσεων εργασίας ή άλλων μηχανισμών λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, μπορεί να συγκεντρωθεί συμπληρωματική εμπειρογνωσία κατά τη διάρκεια ανοικτών διαβουλεύσεων, όπως ενόψει της δημοσίευσης των Πράσινων και Λευκών Βίβλων.

---

8 COM (2002)276

9 Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης, 15-16 Μαρτίου 2002, και αρχική πρόταση της Επιτροπής COM(2002)499, της 11ης Σεπτεμβρίου 2002.

10 Τα θέματα που σχετίζονται με την ιονίζουσα ακτινοβολία και τη διάθεση ραδιενεργών αποβλήτων καλύπτονται επίσης από τη συνθήκη EURATOM (άρθρα 31 και 37).

Οι δράσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο εισάγουν νέες προκλήσεις. Οι ευρωπαϊκές προσεγγίσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλία των εθνικών συνθηκών. Τα θέματα σύγκρισης, εναρμόνισης, επικύρωσης και διαλειτουργικότητας αποτελούν συχνά στοιχεία καίριας σημασίας για την πολιτική διαδικασία.

Κατά την εφαρμογή από την Επιτροπή της αρχής της προφύλαξης[11], ανακύπτει επίσης η συνεχής ανάγκη παροχής εμπειρογνωσίας, ούτως ώστε οι πολιτικές να μπορούν να ανανεώνονται με γνώμονα τις επιστημονικές και τεχνικές εξελίξεις που επιτρέπουν την πληρέστερη εκτίμηση του κινδύνου.

Τα μέτρα τα οποία παρουσιάζονται στην παρούσα ανακοίνωση πρέπει να λειτουργήσουν λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλία των συνθηκών τις οποίες αντιμετωπίζει η Επιτροπή. Πρέπει να μην θεωρηθούν ως μέτρα τα οποία επιβάλλουν ένα σύνολο κανόνων «για όλες τις περιστάσεις». Στην πραγματικότητα θέτουν αρχές, κατευθυντήριες γραμμές και πρακτικά ζητήματα τα οποία ενσωματώνουν και προωθούν τις ορθές πρακτικές, και βοηθούν στην καθιέρωση μιας πιο συνεκτικής προσέγγισης εντός των Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής στο πλαίσιο της υφιστάμενης νομοθεσίας. Δεδομένου ότι ενθαρρύνει την συνένωση των προσπαθειών και θέτει τις βάσεις για καλύτερες πολιτικές, η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα μια καθαρή εξοικονόμηση πόρων μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

---

[11] COM(2000)1

2. ΠΟΤΕ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ;

Οι θεμελιώδεις αρχές και κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται κάθε φορά που οι υπηρεσίες της Επιτροπής συγκεντρώνουν και χρησιμοποιούν τις γνωμοδοτήσεις των εμπειρογνωμόνων που δεν προέρχονται από το εσωτερικό της αρμόδιας υπηρεσίας.

Οι αρχές και κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν συνεπώς τη συγκέντρωση γνωμοδοτήσεων μέσω *ad hoc* ομάδων εμπειρογνωμόνων και μονίμων ομάδων εμπειρογνωμόνων, εξωτερικών συμβούλων (άτομα, ομάδες ή εταιρείες, ενδεχομένως στο πλαίσιο συμβάσεων μελετών) και σε περιπτώσεις όπου οι εν λόγω μηχανισμοί χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με την εσωτερική εμπειρογνωσία (εντός των υπηρεσιών της Επιτροπής και του Κοινού Κέντρου Ερευνών).

Στο μέτρο που είναι αναγκαίο, η παροχή γνωμοδοτήσεων από κάποια υπηρεσία της Επιτροπής σε άλλη πρέπει να γίνεται με τρόπο που να συνάδει με τις αρχές και τις κατευθυντήριες γραμμές, ειδικότερα όταν τέτοιου είδους γνωμοδοτήσεις συνιστούν το καθοριστικότερο μέρος των εισροών για ένα ευαίσθητο πολιτικό ζήτημα. Η γνωμοδοτήσεις οι οποίες λαμβάνονται από τους οργανισμούς της ΕΕ (π.χ. από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων), πρέπει κατά περίπτωση να χρησιμοποιούνται με τρόπο που να συνάδει με τις αρχές και τις κατευθυντήριες γραμμές.

Οι αρχές και οι κατευθυντήριες γραμμές αφορούν την εμπλοκή της εμπειρογνωσίας σε όλα τα στάδια του κύκλου χάραξης πολιτικής, όπου συμπεριλαμβάνεται ο αρχικός εντοπισμός της ανάγκης για πολιτική δράση ή αντιμετώπιση (συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης των προοπτικών), η διαμόρφωση των πολιτικών επιλογών (συμπεριλαμβανομένης της εκτίμησης των επιπτώσεων), οι προτάσεις για ανάληψη πολιτικής, η εφαρμογή των πολιτικών και η παρακολούθηση και επανεξέταση των πολιτικών.

Οι αρχές και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν είναι δεσμευτικές από νομική άποψη. Συνεπώς δεν εφαρμόζονται στα επίσημα στάδια χάραξης πολιτικής, κατά τα προβλεπόμενα από τη συνθήκη και την λοιπή κοινοτική νομοθεσία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αποκλείονται τόσο οι επίσημες νομοθετικές διαδικασίες, όσο και η επίσημη άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής με τη συνδρομή της «επιτροπολογίας»[12].

Τα ελάχιστα πρότυπα της Επιτροπής όσον αφορά τη δημόσια διαβούλευση (αναφέρονται στο τμήμα 1) ισχύουν για τις διαβουλεύσεις με το κοινό γενικότερα, καθώς επίσης και όταν η Επιτροπή αναζητά τις απόψεις των ομάδων της κοινωνίας των πολιτών και άλλων ενδιαφερομένων μερών, λόγω των συμφερόντων που αυτοί εκπροσωπούν, παρά λόγω της εμπειρογνωσίας που κατέχουν. Όταν ενδεχομένως ανακύψουν αμφιβολίες σχετικά με το εάν ισχύουν τα ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τις διαβουλεύσεις ή οι κατευθυντήριες γραμμές για την εμπειρογνωσία, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής θα παράσχουν διεξοδική καθοδήγηση στα εκτός Επιτροπής ενδιαφερόμενα μέρη.

Σε ορισμένα στάδια της διαδικασίας χάραξης πολιτικής, μπορεί να είναι σημαντικό να δοθεί στους εμπειρογνώμονες η δυνατότητα αλληλεπίδρασης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, παραδείγματος χάριν μέσω διασκέψεων. Αυτό απεικονίζεται παραστατικά στο σχήμα 1.

---

[12] Απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου.

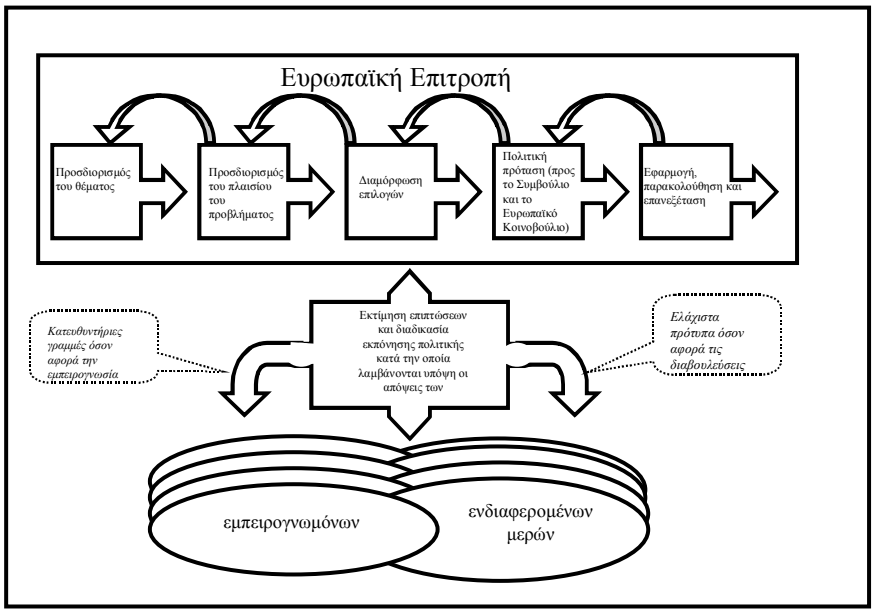

Σχήμα 1: Η Επιτροπή μπορεί επίσης να συμβουλεύεται τόσο τους εμπειρογνώμονες όσο και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Οι διαβουλεύσεις με τους εμπειρογνώμονες μπορούν να πραγματοποιούνται σε κάθε στάδιο του κύκλου χάραξης πολιτικής. Τα ελάχιστα πρότυπα εφαρμόζονται στις διαδικασίες διαβούλευσης μέσω των οποίων η Επιτροπή επιθυμεί να ενισχύσει την εισροή πληροφοριών εκ μέρους των ενδιαφερομένων μερών κατά τη διαμόρφωση της πολιτικής της, πριν από τη λήψη απόφασης από το Σώμα των Επιτρόπων.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα εφαρμοστούν από την 1η Ιανουαρίου 2003.

3. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Λευκή Βίβλος «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση» τονίζει τις αρχές της λογοδότησης, της πολυφωνίας και της ακεραιότητας οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται κατά τη συγκέντρωση και χρήση της γνώμης των ειδικών. Οι εν λόγω αρχές εγγράφονται στο πλαίσιο άλλων γενικών αρχών για καλύτερη διακυβέρνηση: διαφάνεια, συμμετοχή, αποτελεσματικότητα, συνοχή, αναλογικότητα και επικουρικότητα. Στο ακόλουθο τμήμα, αυτές οι αρχές έχουν ομαδοποιηθεί σε τρεις θεμελιώδεις αρχές. Αυτές πρέπει να αποτελούν πάντοτε τη βάση των δραστηριοτήτων των υπηρεσιών της Επιτροπής, κάθε φορά που οι εν λόγω υπηρεσίες συλλέγουν και χρησιμοποιούν γνωμοδοτήσεις ειδικών, στο πλαίσιο των ορίων που τίθενται στο τμήμα 2. Κάθε θεμελιώδης αρχή συνοδεύεται από σύντομη επεξήγηση, όπου εμπερικλείονται οι συναφείς αρχές και τα προσδιοριστικά της.

Ποιότητα

Η Επιτροπή οφείλει να αναζητά εξαιρετικά υψηλής ποιότητας γνωμοδοτήσεις.

Διακρίνονται τρία καθοριστικά στοιχεία της ποιότητας των γνωμοδοτήσεων: αριστεία, βαθμός στον οποίο οι εμπειρογνώμονες δρουν ανεξάρτητα και πολυφωνία.

Σε πολλές περιπτώσεις, η ποιότητα της επιστημονικής εμπειρογνωσίας μπορεί να εδράζεται απλώς στην αριστεία των επιστημόνων, όπως αυτή επιβεβαιώνεται από τις κρίσεις ομολόγων τους, λαμβάνοντας υπόψη δείκτες όπως ο αριθμός και οι επιπτώσεις των δημοσιεύσεων οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο κριτικής εξέτασης. Εντούτοις, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το εύρος της συγκεντρωθείσας εμπειρογνωσίας είναι κατάλληλο και σχετικό με το ανατεθέν καθήκον, είναι ενδεχομένως χρήσιμο να συμπεριληφθούν και εμπειρογνώμονες των οποίων η φήμη οφείλεται και σε άλλους παράγοντες. Παραδείγματος χάριν, οι εμπειρογνώμονες που διαθέτουν πρακτικές γνώσεις.

Είναι κοινοτοπία ότι κανείς δεν είναι απολύτως «ανεξάρτητος»: τα άτομα δεν μπορούν ποτέ να βάλουν στην άκρη οριστικά αντιλήψεις που απορρέουν από το προσωπικό τους ιστορικό - την οικογένειά τους, την κουλτούρα τους, τον εργοδότη τους, τον χορηγό τους, κλπ. Όμως, στο μέτρο του δυνατού, αναμένεται από τους εμπειρογνώμονες να ενεργούν με ανεξάρτητο τρόπο. Οι εμπειρογνώμονες μπορούν βεβαίως να καταθέσουν γνώσεις τις οποίες διαθέτουν χάρη στους οικογενειακούς τους δεσμούς ή χάρη στην εθνικότητά τους: πράγματι, μπορεί μερικές φορές οι εμπειρογνώμονες να επιλέγονται γι'αυτόν ακριβώς τον λόγο. Εντούτοις, σκοπός είναι να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος που προέρχεται από τα προσωπικά συμφέροντα τα οποία μπορεί να διαστρεβλώσουν την παρεχόμενη γνωμοδότηση, με την καθιέρωση πρακτικών οι οποίες προωθούν την ακεραιότητα, με τη ρητή παραδοχή όλων των εξαρτήσεων και με την αναγνώριση ότι ορισμένοι χώροι - διαφορετικοί ανάλογα με το θέμα - επηρεάζουν περισσότερο από άλλους την πολιτική διαδικασία.

Το τελευταίο καθοριστικό στοιχείο της ποιότητας είναι η πολυφωνία. Όπου είναι δυνατόν, πρέπει να συλλεχθεί μια ποικιλία απόψεων. Η εν λόγω ποικιλία μπορεί να είναι απόρροια διαφορών ως προς την επιστημονική προσέγγιση, διαφορετικών τύπων εμπειρογνωσίας, διαφορετικών θεσμικών δεσμών ή να πρόκειται για αντικρουόμενες απόψεις επί των θεμελιωδών υποθέσεων που αποτελούν το θεωρητικό υπόβαθρο ενός θέματος.

Ανάλογα με το θέμα και το στάδιο του κύκλου χάραξης πολιτικής, η πολυφωνία συνεπάγεται επίσης ότι θα λαμβάνεται υπόψη η πολυεπιστημονική και πολυκλαδική εμπειρογνωσία, καθώς και οι μειοψηφούσες και οι μη συμβατικές απόψεις. Μπορεί επίσης να είναι σημαντικοί και άλλοι παράγοντες, όπως οι γεωγραφικές και πολιτιστικές πτυχές και οι πτυχές ισότητας μεταξύ των δύο φύλων.

Διαφάνεια

Η Επιτροπή πρέπει να εφαρμόζει την αρχή της διαφάνειας κατά την αναζήτηση και χρήση των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων.

Η διαφάνεια αποτελεί κύρια προϋπόθεση για την διασφάλιση υψηλού επιπέδου λογοδότησης όλων των εμπλεκομένων, ειδικότερα σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο διατυπώνονται τα θέματα, επιλέγονται οι εμπειρογνώμονες και πραγματοποιείται η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων. Αυτό συνεπάγεται επίσης την πρόβλεψη μιας επικοινωνιακής στρατηγικής - η οποία θα προσαρμόζεται ανάλογα με το θέμα - σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή πρέπει συνεχώς να αναζητεί τρόπους για την καλύτερη δημοσιοποίηση και εξήγηση της χρήσης της

εμπειρογνωσίας στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο κοινό γενικότερα. Σε αυτό το πνεύμα, τόσο τα ζητήματα όσο και οι γνωμοδοτήσεις που έχουν ληφθεί πρέπει να γίνονται κατανοητά από τους μη ειδικούς. Οι γενικές αρχές για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα έχουν ήδη θεσπιστεί [13].

Εντός του θεσμικού πλαισίου, η Επιτροπή είναι αρμόδια από πολιτική άποψη για τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει· δεν πρέπει να φαίνεται ότι «κρύβεται πίσω από» τις γνωμοδοτήσεις των εμπειρογνωμόνων. Αντιθέτως, η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να δικαιολογήσει και να εξηγήσει τον τρόπο με τον οποίο έχει χρησιμοποιηθεί η εμπειρογνωσία, καθώς και τις επιλογές οι οποίες έχουν γίνει με βάση τις γνωμοδοτήσεις. Παρομοίως, η λογοδότηση επεκτείνεται και στους ίδιους τους εμπειρογνώμονες. Παραδείγματος χάριν, πρέπει να είναι σε θέση να δικαιολογήσουν τη γνωμοδότησή τους εξηγώντας τα στοιχεία και τους συλλογισμούς στους οποίους αυτή βασίζεται.

Εντούτοις, η επιδίωξη διαφάνειας απαιτεί προσοχή. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η υπερβολική διαφάνεια μπορεί να αποβεί επιζήμια για την ποιότητα των γνωμοδοτήσεων ή ενδεχομένως να βλάψει τα έννομα συμφέροντα όσων εμπλέκονται στη διαδικασία. Το επίπεδο διαφάνειας πρέπει επίσης να προσαρμόζεται ανάλογα με το προς εκτέλεση καθήκον (βλέπε παρακάτω). Εντούτοις, σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, είναι σημαντικό να μπορεί κανείς να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο σαφής όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους *αναγκάζεται να μην τηρεί την αρχή της διαφάνειας*.

Αποτελεσματικότητα

Η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα των μεθόδων που χρησιμοποιεί κατά τη συγκέντρωση και χρήση των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων.

Εφαρμόζοντας τα μέτρα τα οποία θεσπίζονται με την παρούσα ανακοίνωση, οι υπηρεσίες πρέπει να καταβάλουν προσπάθειες ώστε να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τους περιορισμένους πόρους, σταθμίζοντας το βραχυπρόθεσμο κόστος (π.χ. χρόνος εργασίας προσωπικού) και τα προσδοκώμενα μακροπρόθεσμα οφέλη (π.χ. πιο ευέλικτη εφαρμογή άκαμπτων πολιτικών).

Αυτό σημαίνει ότι οι λεπτομέρειες όσον αφορά τη συγκέντρωση και χρήση εμπειρογνωσίας πρέπει να σχεδιαστούν ανάλογα με τα καθήκοντα που έχουν αναληφθεί, λαμβάνοντας υπόψη τον σχετικό τομέα, το προς συζήτηση θέμα, καθώς επίσης και το στάδιο του κύκλου χάραξης πολιτικής.

Παραδείγματος χάριν, οι μέθοδοι οι οποίες έχουν εκπονηθεί προκειμένου να φέρουν στο προσκήνιο θέματα με σκοπό να αποτελέσουν αντικείμενο προσοχής και να τους δοθεί πολιτική απάντηση σε κάποιο πρόωρο στάδιο, δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν για την παρακολούθηση των υφιστάμενων πολιτικών. Οι μέθοδοι οι οποίες είναι κατάλληλες για ελάσσονος σημασίας τεχνικές αλλαγές των κανονιστικών διατάξεων ενδεχομένως να είναι ακατάλληλες για ευαίσθητες περιπτώσεις κατά τις οποίες το επιστημονικό υπόβαθρο μπορεί να χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας ή επίσης όταν «τα διακυβευόμενα είναι μεγάλα» όσον αφορά τις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης πολιτικής απόφασης.

---

13 Η αποκάλυψη πληροφοριών πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 1049/2001 για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα.

Εν πάση περιπτώσει, θα χρειαστεί ένα σύστημα συνήθους παρακολούθησης, αξιολόγησης και επανεξέτασης που θα συμβάλλει συνεχώς στη βελτίωση των μεθόδων. Ένα τέτοιο σύστημα πρέπει να επικεντρώνεται τόσο στην διαδικασία όσο και στο αποτέλεσμα. Ανάλογα με τη φύση του θέματος, πρέπει να αναληφθεί δράση σύμφωνα με τις απόψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής, των εμπειρογνωμόνων και των ενδιαφερόμενων μερών, αναγνωρίζοντας ότι οι εν λόγω διαφορετικοί άμεσα ενδιαφερόμενοι ενδεχομένως να μην κρίνουν την αποτελεσματικότητα με τα ίδια κριτήρια.

Οι θεμελιώδεις αρχές

Συνοπτικά, η Επιτροπή πρέπει πάντα:

i) να αναζητεί γνωμοδοτήσεις οι οποίες διακρίνονται από τη δέουσα υψηλή ποιότητα

ii) να είναι ανοικτή κατά την αναζήτηση και χρήση των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων

iii) να διασφαλίζει ότι οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί για τη συγκέντρωση και χρήση των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων είναι αποτελεσματικές και ανάλογες

4. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές εδράζονται στις προαναφερθείσες αρχές. Τα πρακτικά θέματα τα οποία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι υπηρεσίες κατά την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών παρατίθενται στο παράρτημα.

Προγραμματισμός

1. Η Επιτροπή πρέπει να διατηρήσει ένα κατάλληλο επίπεδο εσωτερικής εμπειρογνωσίας. Αυτό θα την καταστήσει ικανή να ενεργεί ως «έξυπνος πελάτης» όταν αναλαμβάνει την οργάνωση και τη χρήση εξωτερικής εμπειρογνωσίας. Εάν οι υπηρεσίες έχουν έλλειψη αναγκαίας εμπειρογνωσίας, πρέπει να προσπαθήσουν να την αναζητήσουν σε άλλες υπηρεσίες.

2. Τα θέματα πολιτικής τα οποία απαιτούν γνωμοδοτήσεις εμπειρογνωμόνων πρέπει να καθορίζονται το συντομότερο δυνατόν. Οι δραστηριότητες ανάλυσης προοπτικών μπορεί να είναι επωφελείς από αυτή την άποψη.

Προετοιμασία της συγκέντρωσης εμπειρογνωσίας

3. Ο τρόπος με τον οποίο εμπλέκονται οι εμπειρογνώμονες (εσωτερικοί εμπειρογνώμονες, σύμβουλοι, ομάδες εμπειρογνωμόνων, διασκέψεις, κλπ.) πρέπει να καθοριστεί ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα, την πολυπλοκότητα και την ευαισθησία του πραγματευόμενου θέματος[14].

4. Οι άλλες υπηρεσίες οι οποίες μπορεί να ενδιαφέρονται για το πραγματευόμενο θέμα πρέπει να κληθούν να καταθέσουν την εισήγησή τους.

5. Οι υπηρεσίες πρέπει πρωτίστως να αξιολογούν τον βαθμό στον οποίο μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους μέσω οιωνδήποτε υφιστάμενων μηχανισμών οι οποίοι συμμορφούνται με τις θεμελιώδεις αρχές. Εδώ μπορούν να περιλαμβάνονται οι μόνιμες επιστημονικές επιτροπές και οι εσωτερικοί εμπειρογνώμονες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του Κοινού Κέντρου Ερευνών (ΚΚΕρ). Κατάλληλοι μηχανισμοί μπορούν επίσης να εξευρεθούν στα κράτη μέλη, στις συνδεδεμένες χώρες ή στους διεθνείς οργανισμούς.

6. Πρέπει να οριστούν με σαφήνεια το πεδίο δράσης και ο στόχος της συμμετοχής των εμπειρογνωμόνων, καθώς και τα θέματα με τα οποία αυτοί θα ασχοληθούν. Οι υπηρεσίες μπορούν ενδεχομένως να προσφεύγουν στα ενδιαφερόμενα μέρη για τον καθορισμό των θεμάτων και των υποκείμενων θεωρητικών υποθέσεων, ειδικότερα για ευαίσθητα θέματα[15]. Οι θεωρητικές υποθέσεις μπορεί να χρειαστεί να επανεξεταστούν κατά την διάρκεια διεξαγωγής της πολιτικής διαδικασίας.

7. Μέσω μιας δράσης διερεύνησης πρέπει να καθοριστούν τα χαρακτηριστικά της απαιτούμενης εμπειρογνωσίας. Η φύση του προς συζήτηση θέματος πρέπει να

---

14 Με την επιφύλαξη των περιπτώσεων όπου απαιτούνται, δυνάμει της υφιστάμενης νομοθεσίας, διαβουλεύσεις με ειδικές επιστημονικές επιτροπές.

15 Εντούτοις, αυτό μπορεί να μην ενδείκνυται για τις συμβάσεις ανάθεσης μελετών, εάν τα ενδιαφερόμενα μέρη υποβάλλουν ενδεχομένως αργότερα προσφορά για το έργο.

καθορίζει τη βέλτιστη σύνθεση. Όμως, οι υπηρεσίες πρέπει να επιδιώκουν να διασφαλίσουν ότι οι διάφορες σχετικές επιστήμες ή/και κλάδοι αντικατοπτρίζονται δεόντως στις παρεχόμενες συμβουλές. Παραδείγματος χάριν, στους εμπειρογνώμονες μπορεί να περιλαμβάνονται και όσοι έχουν πρακτικές γνώσεις τις οποίες έχουν αποκτήσει από την καθημερινή τους ενασχόληση με κάποια δραστηριότητα.

Εξεύρεση και επιλογή εμπειρογνωμόνων

8. Οι υπηρεσίες πρέπει να «απλώνουν τα δίχτυα τους» όσο το δυνατόν μακρύτερα κατά την αναζήτηση της κατάλληλης εμπειρογνωσίας. Στο μέτρο του δυνατού, πρέπει να αναζητώνται φρέσκιες ιδέες και αντιλήψεις προσφεύγοντας σε άτομα τα οποία βρίσκονται εκτός του συνήθους κύκλου επαφών της υπηρεσίας. Οι υπηρεσίες πρέπει επίσης να καταβάλουν προσπάθειες προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι ομάδες απαρτίζονται τουλάχιστον κατά 40% από άτομα και των δύο φύλων.[16]

9. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι επικρατούσες όσο και οι αποκλίνουσες απόψεις. Εντούτοις, είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ των υπέρμαχων θεωριών οι οποίες έχουν απαξιωθεί πλήρως και εκείνων των οποίων οι ιδέες φαίνεται να στηρίζονται σε πειστική τεκμηρίωση.

Διαχείριση της συμμετοχής των εμπειρογνωμόνων

10. Κατά τη χρήση της εμπειρογνωσίας, οι υπηρεσίες πρέπει να καταγράφουν τη διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων της εντολής και των κυριότερων παρεμβάσεων των διαφόρων εμπειρογνωμόνων ή ομάδων εμπειρογνωμόνων.

11. Η Επιτροπή πρέπει, κατόπιν διαβουλεύσεως με τους ίδιους τους εμπειρογνώμονες, να καθορίσει εάν η συγκεντρωθείσα εμπειρογνωσία καλύπτει τα θέματα τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν και εάν διατίθενται επαρκείς και κατάλληλες υποστηρικτικές πληροφορίες και δεδομένα, καθώς και να διασφαλίσει ότι έχει επιτευχθεί πλήρης κατανόηση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί.

12. Οι εμπειρογνώμονες πρέπει να δηλώσουν πάραυτα εάν έχουν οιαδήποτε άμεσα ή έμμεσα συμφέροντα σε σχέση με το πραγματευόμενο θέμα, καθώς επίσης και οιαδήποτε αλλαγή συνθηκών μετά από την έναρξη των εργασιών. Η Επιτροπή πρέπει να αποφασίσει εάν οιαδήποτε σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ποιότητα της γνωμοδότησης.

Διασφάλιση της διαφάνειας

13. Τα κυριότερα έγγραφα που αφορούν τη χρήση εμπειρογνωσίας για ένα συγκεκριμένο θέμα πολιτικής και, ειδικότερα, την ίδια τη γνωμοδότηση πρέπει να διατίθενται στο κοινό το συντομότερο δυνατόν, υπό την προϋπόθεση ότι δεν ισχύει καμία εξαίρεση όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης[17]. Οι υπηρεσίες πρέπει να επιδιώκουν να παράσχουν μεταφράσεις των εγγράφων - τουλάχιστον σε συνοπτική

---

16 Σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής, της 19ης Ιουνίου 2000 (ΕΕ L 154/34, 27.6.2000), περί της ισόρροπης συμμετοχής των δύο φύλων στις επιτροπές και στις ομάδες εμπειρογνωμόνων που αυτή ιδρύει.

17 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

μορφή- στο μέτρο που αυτό είναι δυνατόν από πρακτική άποψη και ειδικότερα επί ευαίσθητων θεμάτων. Πιθανές καθυστερήσεις ή πρακτικοί περιορισμοί που δυσχεραίνουν την παροχή μεταφράσεων δεν πρέπει να εμποδίζουν την διάθεση των εγγράφων στη γλώσσα του πρωτοτύπου.

14. Οι υπηρεσίες πρέπει να μελετήσουν τον τρόπο με τον οποίο θα επιτρέψουν στο κοινό να παρευρίσκεται σε ορισμένες συνεδριάσεις εμπειρογνωμόνων, ειδικότερα αυτές που αφορούν ευαίσθητα πολιτικά θέματα.

15. Οι υπηρεσίες πρέπει να επιμένουν ώστε οι εμπειρογνώμονες να παρουσιάζουν με σαφήνεια τα στοιχεία (παραδείγματος χάριν πηγές, παραπομπές) επί των οποίων βασίζουν τη γνωμοδότησή τους, καθώς επίσης και τις αβεβαιότητες που εξακολουθούν να υφίστανται ή τις αποκλίνουσες απόψεις.

16. Οι υπηρεσίες πρέπει να μελετήσουν τον τρόπο με τον οποίο θα προωθήσουν έναν σωστά διαρθρωμένο διάλογο βάσει στοιχείων μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, των εμπειρογνωμόνων και των ενδιαφερομένων μερών (π.χ. συναντήσεις εργασίας, διασκέψεις κατά τις οποίες επιδιώκεται η επίτευξη συναίνεσης), ειδικότερα για ευαίσθητα θέματα.

17. Κατά γενικό κανόνα, οιαδήποτε πρόταση η οποία υποβάλλεται από τις υπηρεσίες στην Επιτροπή για λήψη απόφασης πρέπει να συνοδεύεται από περιγραφή των γνωμοδοτήσεων των εμπειρογνωμόνων που ελήφθησαν και του τρόπου με τον οποίο η πρόταση λαμβάνει υπόψη τις εν λόγω γνωμοδοτήσεις. Αφορά και τις περιπτώσεις όπου η γνωμοδότηση δεν ελήφθη υπόψη. Στο μέτρο του δυνατού, οι ίδιες πληροφορίες πρέπει να διατίθενται στο κοινό μετά από την επίσημη έγκριση της πρότασης της Επιτροπής.

5. ΕΦΑΡΜΟΓΗ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ

Η εφαρμογή των αρχών και των κατευθυντήριων γραμμών πρέπει να θεωρείται ως μια εξελικτική διαδικασία. Κατά συνέπεια θα χρειαστεί ένα σύστημα παρακολούθησης και επανεξέτασης προκειμένου οι μέθοδοι να βελτιώνονται συνεχώς και να κρίνεται ο βαθμός επίτευξης των στόχων. Το σύστημα θα ενσωματώνει τις ακόλουθες λειτουργίες:

– πρακτική της αμοιβαίας μάθησης, όπως ενδεχομένως η υλοποίηση δράσεων επιμόρφωσης. Θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία ενημέρωσης τα οποία θα συμβάλλουν στη συλλογή και την κοινή χρήση των απαραίτητων πληροφοριών[18].

– Οι Γενικές Διευθύνσεις θα θεσπίσουν διαδικασίες αξιολόγησης της πείρας που έχει αποκτηθεί κατά την υλοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και των διδαγμάτων που έχουν αντληθεί και των προβλημάτων που έχουν προκύψει.

---

18 Το σχέδιο δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία» περιλαμβάνει εν προκειμένω πολλές σχετικές πρωτοβουλίες, μεταξύ των οποίων το πιλοτικό σύστημα «Επιστημονικές πληροφορίες για την υποστήριξη πολιτικών στην Ευρώπη» (SINAPSE), καθώς και την ενιαία πύλη στον Παγκόσμιο Ιστό («ενιαία θυρίδα»), η οποία παρέχει πρόσβαση σε πληροφορίες όσον αφορά τις συμβουλευτικές διαδικασίες σε ολόκληρη την Επιτροπή.

– Οι Γενικές Διευθύνσεις θα υποβάλουν εκθέσεις όσον αφορά τις εμπειρίες τους κατά την υλοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών ως μέρος της συνεισφοράς τους στην ετήσια έκθεση για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της Επιτροπής «Απλούστευση και βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος».

– Το 2005, η Επιτροπή θα διοργανώσει μια ανεξάρτητη αξιολόγηση με θέμα την εφαρμογή των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, όπου θα συμπεριλαμβάνεται η συγκριτική αξιολόγηση των ορθών πρακτικών στα κράτη μέλη. Εν τω μεταξύ, είναι επίσης αναγκαίο να εξεταστεί ο βαθμός στον οποίο οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής μπορούν να αποτελέσουν τη βάση μιας κοινής προσέγγισης για μια ευρύτερη εφαρμογή, όπως τονίζεται στην Λευκή Βίβλο «Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Το εν λόγω τμήμα συμπληρώνει τις θεμελιώδεις αρχές και τις κατευθυντήριες γραμμές υποδεικνύοντας τα πρακτικά θέματα και τις βέλτιστες πρακτικές τις οποίες πρέπει να λάβουν υπόψη οι υπηρεσίες κατά τη συγκέντρωση και χρήση της εμπειρογνωσίας. Τα εν λόγω πρακτικά θέματα έχουν ενδεικτικό χαρακτήρα και έχουν σκοπό να βοηθήσουν τις υπηρεσίες της Επιτροπής να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα ανάλογα με τις συνθήκες κάθε συγκεκριμένης περίστασης.

Το περιεχόμενο του παρόντος τμήματος θα ενημερωθεί, εφόσον χρειαστεί, με γνώμονα την πείρα που θα αποκτηθεί κατά την εφαρμογή των αρχών και των κατευθυντήριων γραμμών.

Προγραμματισμός

Οι ανθρώπινοι πόροι των υπηρεσιών

Υπάρχει κατάλληλη εσωτερική εμπειρογνωσία η οποία πληροί τις ανάγκες της υπηρεσίας και επιτρέπει στην υπηρεσία να λειτουργήσει ως «νοήμων πελάτης» εξωτερικών γνωμοδοτήσεων;

Ποια είναι η μακροπρόθεσμη τάση όσον αφορά τους ανθρώπινους πόρους της υπηρεσίας; Η κινητικότητα του προσωπικού είναι πιθανόν να ενισχύσει ή να μειώσει τη διαθέσιμη εσωτερική εμπειρογνωσία; Μπορούν οι αποσπασμένοι εθνικοί εμπειρογνώμονες να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο; Σε ποια περίπτωση ενδεχομένως αυτό θα έχει επιπτώσεις στην «εταιρική μνήμη» της υπηρεσίας και στον τρόπο που αντιλαμβάνεται την ανεξαρτησία της;

Πραγματική ανάγκη για αναζήτηση εξωτερικών γνωμοδοτήσεων

Έχει ήδη διεξαχθεί η κατάλληλη έρευνα ώστε να γνωρίζουμε την εμπειρογνωσία που διατίθεται τόσο εντός όσο και εκτός της Επιτροπής; Ποιες υποστηρικτικές πληροφορίες ή συνδρομή θα μπορούσαν να παράσχουν οι άλλες υπηρεσίες; Έχουν συσσωρευθεί κατάλληλες γνώσεις στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων; Υπάρχουν σχετικά πληροφοριακά εργαλεία[19] τα οποία θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην παροχή πληροφοριών, παραδείγματος χάριν, όσον αφορά τις πλέον σύγχρονες τάσεις ή την παροχή πρόωρων γνωμοδοτήσεων, κλπ.;

Μπορεί να βρεθεί κατάλληλη εμπειρογνωσία σε άλλες υπηρεσίες, όπως το Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕρ); Μπορεί η χρήση εξωτερικής εμπειρογνωσίας να αυξήσει την αξιοπιστία της διαδικασίας;

Η διαδικασία καθίσταται αποτελεσματικότερη ως προς το κόστος

Πρέπει να κληθούν οι άλλες υπηρεσίες να συμβάλουν (π.χ. όταν υπάρχουν κοινά συμφέροντα στην αντιμετώπιση αλληλοσυνδεόμενων θεμάτων); Έχει γίνει ανταλλαγή πληροφοριών οι οποίες αφορούν προηγούμενες γνωμοδοτήσεις εμπειρογνωμόνων σχετικά με το πραγματευόμενο θέμα; Υπάρχει ανάγκη συντονισμού των προσεγγίσεων των υπηρεσιών

19 Π.χ. το ανοικτό πιλοτικό δίκτυο με βάση το Ίντερνετ «SINAPSE» (βλέπε Σχέδιο Δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία»).

όσον αφορά την προσφυγή σε εμπειρογνώμονες ώστε να αποφευχθεί η άσκοπη επανάληψη προσπαθειών;

Μπορούν οι πόροι να χρησιμοποιηθούν με οικονομικότερο τρόπο ομαδοποιώντας τα προς αντιμετώπιση θέματα; Μπορεί αυτό να γίνει κατά τη διάρκεια του ελέγχου της ετήσιας πολιτικής στρατηγικής (ενώ συγχρόνως προσδιορίζονται οι πολιτικές πρωτοβουλίες που απαιτούν εκτίμηση των επιπτώσεων);

Έχουν ληφθεί μέτρα προκειμένου η εσωτερική βάση γνώσεων της υπηρεσίας (ενδοϋπηρεσιακή εμπειρογνωσία, μελέτες, προγράμματα, κλπ.) να είναι εύκολα διαθέσιμη σε κατανοητή μορφή;

Μηχανισμοί έγκαιρης προειδοποίησης για τον εντοπισμό των θεμάτων που προκύπτουν

Η υπηρεσία «διερευνά τον ορίζοντα» με ενεργητικό τρόπο για τον εντοπισμό των θεμάτων που προκύπτουν; Η υπηρεσία είναι ενήμερη για τις δραστηριότητες στον τομέα των επιστημονικών και τεχνολογικών προοπτικών;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Οι ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές δραστηριότητες στον τομέα των επιστημονικών και τεχνολογικών προοπτικών και της εκτίμησής τους παρέχουν ένα εύρος αναλύσεων όσον αφορά τις εξελίξεις στην επιστήμη και την τεχνολογία, καθώς και τις κοινωνικοοικονομικές τους επιπτώσεις[20].

Προετοιμασία για τη συγκέντρωση εμπειρογνωσίας

Διατύπωση ερωτήσεων

Έχουν όλες οι πτυχές του προβλήματος αναλυθεί σωστά και ενσωματώνονται στις ερωτήσεις οι οποίες τίθενται στους εμπειρογνώμονες;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Κατά την εκτίμηση των κινδύνων, έχουν μελετηθεί όλοι οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι; Οι ερωτήσεις που τίθενται στους εμπειρογνώμονες λαμβάνουν υπόψη τους εν λόγω κινδύνους; Στην πράξη μπορεί να χρειαστεί να επιτευχθεί εξισορρόπηση ανάμεσα στα οφέλη μιας ευρείας προσέγγισης και στους περιορισμένους πόρους.

Πρέπει οι διάφορες ομάδες (π.χ. ενδιαφερόμενα μέρη, εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών) να εμπλακούν στη διατύπωση του προβλήματος και με ποιο τρόπο;

Επιλογή της σωστής μεθόδου

Μπορεί το θέμα να αντιμετωπιστεί σωστά μέσω επαφών με έναν ή περισσότερους εμπειρογνώμονες (συμπεριλαμβάνονται οι μέθοδοι όπου χρησιμοποιείται ερωτηματολόγιο, οι επαφές με εμπειρογνώμονες, κλπ.) ή εναλλακτικά να αντληθούν οφέλη για το θέμα από τις διαδραστικές και συλλογικές συζητήσεις στο πλαίσιο ομάδων εμπειρογνωμόνων που έχουν συσταθεί με προσεκτικό τρόπο;

---

20 Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες ανάλυσης προοπτικών διατίθενται στη διεύθυνση http://cordis.lu/rtd2002/foresight/home.html και http://www.jrc.es/welcome.html

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Οι άτυπες επαφές μπορεί να δώσουν γρήγορα αποτελέσματα και είναι συχνά κατάλληλες στα πολύ πρώιμα στάδια της πολιτικής διαδικασίας και για μη ευαίσθητα θέματα. Από την άλλη πλευρά, οι πολυεπιστημονικές και πολυκλαδικές ομάδες ενθαρρύνουν την αμοιβαία και γόνιμη παραγωγή ιδεών, ενισχύουν τον διάλογο και οδηγούν σε εμπεριστατωμένες απόψεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα γνωμοδοτήσεις καλύτερης ποιότητας, προσδίδοντας επιπλέον αξιοπιστία στη διαδικασία.

Προσδιορισμός της απαιτούμενης εμπειρογνωσίας

Ποιος πρέπει να συμμετάσχει στη διερεύνηση προκειμένου να καθοριστεί το εύρος της απαιτούμενης εμπειρογνωσίας; Μήπως αρκούν οι ενδοϋπηρεσιακές συζητήσεις; Θα ήταν μήπως επωφελές να συμμετάσχουν και τα ενδιαφερόμενα μέρη;

Απαιτεί το θέμα εμπειρογνωσία η οποία προέρχεται από διαφορετικές επιστήμες ή τομείς; Πώς μπορεί να επιτευχθεί η σωστή σύνθεση;

Ποια θα πρέπει να είναι τα κριτήρια επιλογής (π.χ. επίπεδο ακαδημαϊκών επιτευγμάτων), καθώς και ενδεχόμενου αποκλεισμού (π.χ. εμπειρογνώμονες οι οποίοι εργάζονται για κάποια εταιρεία που μπορεί να επηρεαστεί από ενδεχόμενη πολιτική απόφαση);

Πώς πρέπει να εκφράζονται οι αποκλίνουσες απόψεις; Σε ποιο βαθμό εκπροσωπούνται οι οιεσδήποτε απόψεις που εκφράζονται;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Μια προσέγγιση είναι να διασφαλιστεί ότι μεταξύ των εμπειρογνωμόνων εκπροσωπούνται υπέρμαχοι διαφορετικών σχολών σκέψης. Μια άλλη προσέγγιση είναι να οργανωθούν συναντήσεις κατά τις οποίες όσοι εκφράζουν «ανορθόδοξες» απόψεις να μπορούν να ανοίξουν διάλογο με όσους εκφράζουν επικρατούσες απόψεις.

Το πολιτικό θέμα απαιτεί έναν ή περισσότερους εμπειρογνώμονες από κάθε κράτος μέλος; Πρόκειται για την περίπτωση όπου πρέπει να δοθεί έμφαση στην εκτίμηση και σύγκριση των συνθηκών σε εθνικό επίπεδο.

Είναι σωστό να κινητοποιηθούν εμπειρογνώμονες εκτός της επιστημονικής κοινότητας; Σε αυτούς μπορούν να περιλαμβάνονται, παραδείγματος χάριν, δικηγόροι, ειδικοί σε θέματα ηθικής ή όσοι έχουν πρακτικές γνώσεις τις οποίες έχουν αποκτήσει από την καθημερινή τους ενασχόληση με κάποια δραστηριότητα.

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι σωστό να συνυπάρχουν εμπειρογνώμονες και επιστήμονες στην ίδια ομάδα. Σε άλλες περιπτώσεις, δύο ή περισσότερες ομάδες μπορούν να εργάζονται ανεξάρτητα, αλλά να τους δοθεί η ευκαιρία να αλληλεπιδράσουν την κατάλληλη στιγμή. Η επιλογή μπορεί να εξαρτηθεί από το στάδιο του κύκλου χάραξης πολιτικής.

Θα ήταν σωστό να συμμετάσχουν μη Ευρωπαίοι εμπειρογνώμονες;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Όταν οι συνέπειες ενός πολιτικού θέματος εκτείνονται πέραν των ορίων της Ευρώπης, μπορεί ενδεχομένως να είναι χρήσιμο να κληθούν εμπειρογνώμονες από τις ενδεικνυόμενες τρίτες χώρες. Οι εν λόγω εμπειρογνώμονες μπορούν να συμπληρώσουν επωφελώς την ευρωπαϊκή εμπειρογνωσία και σε άλλες επίσης περιπτώσεις.

Εξεύρεση και επιλογή εμπειρογνωμόνων

Πρέπει να δημοσιευθούν ανοικτές προσκλήσεις υποβολής υποψηφιοτήτων για την εξεύρεση εμπειρογνωμόνων που θα συμμετάσχουν στις ομάδες εμπειρογνωμόνων; Έχουν τέτοιου είδους προσκλήσεις δημοσιοποιηθεί με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο, όπως δια των ηλεκτρονικών μέσων; Οι ανοικτές προσκλήσεις μπορεί να είναι οι πλέον κατάλληλες όταν μελετώνται ευαίσθητα θέματα και όταν οι ομάδες συγκροτούνται για να διαρκέσουν για εύλογο χρονικό διάστημα.

Πρέπει η εμπειρογνωσία να συγκεντρωθεί υπό μορφή εργασιών διαβούλευσης (μελέτες που πραγματοποιούνται κατόπιν ανοικτών προσκλήσεων υποβολής προσφορών σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων)[21];

Μπορούν τα υφιστάμενα δίκτυα, όπως εκείνα που δημιουργήθηκαν από τα εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα, να αξιοποιηθούν με χρήσιμο τρόπο;

Πρέπει να συσταθεί μια επιτροπή επιλογής, η οποία ενδεχομένως να περιλαμβάνει εξωτερικούς «ομολόγους», προκειμένου να συνδράμει στην επιλογή των κατάλληλων εμπειρογνωμόνων;

Διαχείριση της συμμετοχής των εμπειρογνωμόνων

Με ποιον τρόπο πρέπει να αντιμετωπιστούν οι οιεσδήποτε τροποποιήσεις που υποδεικνύουν οι εμπειρογνώμονες στο σχέδιο εργασίας τους (π.χ. λόγω πρόσφατων επιστημονικών εξελίξεων ή άλλων απρόβλεπτων γεγονότων); Τι πρέπει να γίνει εάν οι εμπειρογνώμονες εκτιμούν ότι μπορούν να ασχοληθούν μόνο με ένα μέρος του προτεινόμενου έργου εντός του διαθέσιμου χρόνου; Εάν η τροποποίηση του σχεδίου εργασίας φαίνεται αναγκαία, μπορεί να γίνει εντός των ορίων που ενδεχομένως ισχύουν για την παροχή των υπηρεσιών των εμπειρογνωμόνων; Πρέπει εναλλακτικά να ληφθούν άλλα μέτρα προκειμένου να εξεταστούν τα θέματα που δεν έχουν καλυφθεί;

Χρειάζονται οι εμπειρογνώμονες επιπλέον δεδομένα ή πληροφορίες; Μπορεί η υπηρεσία να καταβάλει εύλογες προσπάθειες προκειμένου να παράσχει ο,τιδήποτε λείπει; Μπορούν να βοηθήσουν οι άλλες υπηρεσίες (π.χ. αξιοποιώντας τα ερευνητικά δίκτυα του προγράμματος πλαισίου);

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Η πείρα έχει δείξει ότι οι υπηρεσίες πρέπει μερικές φορές να καταβάλλουν προσπάθειες για να παράσχουν πληροφορίες και δεδομένα επί των οποίων οι εμπειρογνώμονες θα βασίσουν τις γνωμοδοτήσεις τους. Δεν είναι σωστό οι ίδιοι οι εμπειρογνώμονες να αναζητούν και να συγκεντρώνουν τις πληροφορίες. Αυτό το στοιχείο πρέπει επίσης να μελετηθεί στη φάση του προγραμματισμού.

21 Για τους οργανισμούς της ΕΕ μπορούν να εφαρμοστούν ειδικοί κανόνες.

Κάτω από ποιες συνθήκες πρέπει οι συμπληρωματικοί εμπειρογνώμονες να εισέρχονται μόνιμα ή προσωρινά στην ομάδα; Μπορούν οι εσωτερικοί εμπειρογνώμονες να κινητοποιηθούν ώστε να καλύψουν το κενό γνώσεων;

Έχουν όλοι οι εμπειρογνώμονες εμπλακεί δεόντως στη διαδικασία; Είναι η εντολή που τους δόθηκε πλήρως κατανοητή;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Η δυναμική της ομάδας είναι σημαντική και ιδιαιτέρως ο ρόλος του προέδρου. Ορισμένα άτομα μπορεί να συμβάλουν λιγότερο από το αναμενόμενο ή ακόμη και να αποσυρθούν οριστικά εάν αισθανθούν ότι οι παρεμβάσεις τους δεν αναγνωρίζονται επαρκώς.

Πρέπει να απαιτηθεί από τους εμπειρογνώμονες να υπογράψουν δήλωση για ύπαρξη πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων; Έχει μελετήσει η υπηρεσία τα μέτρα που θα λάβει εάν ανακύψουν συγκρούσεις;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Ίσως ένας γενικός κανόνας θα ήταν να αποκλειστεί ο εμπειρογνώμονας ο οποίος δηλώνει σύγκρουση συμφερόντων από την προεδρία μιας ομάδας ή από την ανάληψη ρόλου εισηγητή της ομάδας. Μπορεί επίσης μερικές φορές να παραστεί ανάγκη αντικατάστασης των εν λόγω εμπειρογνωμόνων ή να απαιτηθεί από αυτούς να απόσχουν από μέρος της συζήτησης.

Διασφάλιση της διαφάνειας

Ποια έγγραφα πρέπει να καθίστανται αμέσως διαθέσιμα;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Ο κατάλογος των εγγράφων τα οποία πρέπει να διατίθενται αμέσως μπορεί να περιλαμβάνει:

- *ένα επεξηγηματικό σημείωμα σχετικά με το πολιτικό θέμα και τη χρήση της γνωμοδότησης εμπειρογνωμόνων, όπου θα συμπεριλαμβάνεται το χρονοδιάγραμμα και οι πληροφορίες για πιθανή ύπαρξη δυνατότητας ανοικτών διαβουλεύσεων·*
- *οι όροι της εντολής ·*
- *τα κριτήρια τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την επιλογή των εμπειρογνωμόνων·*
- *τα ονόματα των εμπειρογνωμόνων*[22]*·*
- *οι δηλώσεις περί σύγκρουσης συμφερόντων·*
- *συνοπτικά πρακτικά των συνεδριάσεων·*
- *οι παρεχόμενες γνωμοδοτήσεις (συμπεριλαμβανομένων των όποιων διισταμένων απόψεων).*

22 Η αποκάλυψη της ταυτότητας των εμπειρογνωμόνων πρέπει να είναι σύμφωνη με τον κανονισμό (ΕΚ) 45/2001 σχετικά με την προστασία των δεδομένων.

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Μπορεί να είναι σωστό σε ορισμένες περιπτώσεις να μην αποκαλυφθεί η ταυτότητα των εμπειρογνωμόνων, παραδείγματος χάριν, προκειμένου να προστατευθούν από ανεπιθύμητες εξωτερικές πιέσεις ή προκειμένου να προστατευθούν τα έννομα συμφέροντα αυτών τους οποίους αφορά η διαδικασία. Οιαδήποτε απόκρυψη της ταυτότητας των εμπειρογνωμόνων πρέπει κανονικά να περιορίζεται χρονικά και να δικαιολογείται δεόντως.

Έχει ληφθεί μέριμνα προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί καμία εξαίρεση όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης; Έχουν προστατευθεί κατάλληλα οι ευαίσθητες από εμπορική άποψη πληροφορίες;

Έχουν μελετηθεί όλες οι συνέπειες της αποκάλυψης πληροφοριών; Υπάρχουν ενδεχομένως κάποια ανεπιθύμητα αρνητικά αποτελέσματα (π.χ. πρόκληση πανικού στο κοινό); Μολαταύτα, μήπως θα ήταν πιο επιζήμια η κατακράτηση πληροφοριών; Τι είδους πληροφορίες θα παρασχεθούν όσον αφορά τους λόγους της μη αποκάλυψης; Έχουν τα εν λόγω θέματα μελετηθεί ως μέρος του σχεδίου κοινοποίησης κινδύνων;

Πού πρέπει οι πληροφορίες και τα έγγραφα να διατίθενται αμέσως; Αρκεί να δημοσιεύονται τα σχετικά έγγραφα στον ιστότοπο EUROPA της σχετικής υπηρεσίας; Μπορεί η εν λόγω δημοσιοποίηση να γίνει χωρίς καθυστέρηση εφόσον έχουν ολοκληρωθεί ή έχει ληφθεί απόφαση για κοινοποίησή τους, σε ανεπίσημη μορφή; Είναι ο ιστότοπος επαρκώς φιλικός προς τον χρήστη; Μπορούν οι πληροφορίες να παρέχονται μέσω μιας ενιαίας πύλης στον Παγκόσμιο Ιστό η οποία θα ασχολείται με όλες τις περιπτώσεις όπου γίνεται χρήση εμπειρογνωσίας από τις υπηρεσίες της Επιτροπής (μια ενιαία θυρίδα)[23];

Είναι αρκετά σαφές το στάδιο εκπόνησης των εγγράφων (π.χ. σχέδιο ή τελικό έγγραφο, αριθμός αναθεώρησης, υπό την ευθύνη των εμπειρογνωμόνων ή εγκεκριμένο από την υπηρεσία της Επιτροπής);

Ενδείκνυται, ειδικότερα για ευαίσθητα θέματα, να δημοσιεύονται αρχικά οι γνωμοδοτήσεις των εμπειρογνωμόνων σε προσωρινή μορφή για συγκεκριμένη περίοδο διαβούλευσης; Έχουν τέτοιες διευθετήσεις αναγγελθεί σαφώς κατά την έναρξη της διαδικασίας; Έχουν ληφθεί μέτρα ούτως ώστε οι εμπειρογνώμονες να μπορούν να απαντούν σε παρατηρήσεις που θα τους υποβάλλονται;

Πρέπει να επιτραπεί στο κοινό να παρίσταται στις συνεδριάσεις;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Μια προσέγγιση όσον αφορά τις μόνιμες ομάδες εμπειρογνωμόνων θα ήταν να επιτραπεί στο κοινό η πρόσβαση σε μία τουλάχιστον συνεδρίαση κατ'έτος. Η πρόσβαση του κοινού μπορεί να περιορίζεται κατά τη διάρκεια διαστημάτων των συνεδριάσεων κατά τα οποία εξετάζονται απόρρητες πληροφορίες. Μπορεί επίσης να παραστεί ανάγκη να προβλεφθεί για τους εμπειρογνώμονες μια περίοδος κατά την οποία θα δημιουργήσουν μεταξύ τους δεσμούς αμοιβαίας εμπιστοσύνης μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας.

---

23 Μια τέτοιου είδους πύλη σχεδιάστηκε στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης «Επιστήμη και Κοινωνία». Μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της «Επιστήμης και Κοινωνίας» συμπληρώνοντας την πύλη «Your Voice in Europe» (Η φωνή σου στην Ευρώπη) για τις δημόσιες διαβουλεύσεις.

Είναι οι γνωμοδοτήσεις ουσιαστικές και τεκμηριωμένες όπως αρμόζει;

Πρέπει οι γνωμοδοτήσεις να υποβάλλονται σε άλλα άτομα για διατύπωση παρατηρήσεων ή επικύρωση; Θα πάρει αυτό τη μορφή μιας επανεξέτασης από ομολόγους; Ενδείκνυται να υποβάλλονται οι γνωμοδοτήσεις σε έλεγχο και διατύπωση παρατηρήσεων από ευρύτερο κύκλο εμπειρογνωμόνων και ενδιαφερόμενων μερών (διαδικασία η οποία ορισμένες φορές είναι γνωστή ως «εκτενής επανεξέταση από ομολόγους»); Έχουν ληφθεί μέτρα ώστε να καταγράφονται και να αξιολογούνται οι παρατηρήσεις οι οποίες δεν έχουν ζητηθεί, μετά από τη δημοσιοποίηση των γνωμοδοτήσεων;

Απαιτεί το θέμα επαφές μεταξύ των εμπειρογνωμόνων, των ενδιαφερόμενων μερών και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής; Αυτό μπορεί να είναι ιδιαιτέρως σημαντικό για ευαίσθητες υποθέσεις. Έχουν οι συμμετοχικές διαδικασίες[24] χρησιμοποιηθεί επιτυχώς σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο; Οι συζητήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορούν να αποβούν επωφελείς για ορισμένα θέματα.

Αξιοποίηση των γνωμοδοτήσεων που έχουν ληφθεί

Πότε ολοκληρώνεται η συμμετοχή των εμπειρογνωμόνων;

➲ *Πρακτική συμβουλή:*

Κάποια στιγμή η Επιτροπή πρέπει να κρίνει τις γνωμοδοτήσεις και τις απόψεις τις οποίες έχει λάβει. Σε περίπτωση που εξακολουθεί να υπάρχει αβεβαιότητα για κάποια ευαίσθητα θέματα, μεταξύ των επιλογών που υπάρχουν είναι να ληφθεί απόφαση για επιδίωξη περαιτέρω γνωμοδότησης, να ανατεθεί η διεξαγωγή περαιτέρω έρευνας ή να υποβληθεί μια προσωρινή πρόταση η οποία θα εφαρμόζει την αρχή της προφύλαξης.

Με ποιον τρόπο η πολιτική πρόταση της Επιτροπής καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι γνωμοδοτήσεις εκ μέρους των εμπειρογνωμόνων έχουν ληφθεί υπόψη; Μπορεί αυτό να περιγραφεί σε μια αιτιολογική έκθεση ή στο παράρτημα της πρότασης; Έχουν ήδη οι εμπειρογνώμονες ενημερωθεί επ'αυτού, καθώς επίσης και για την έκβαση της διαδικασίας στην οποία συμμετείχαν;

Έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα ώστε να κοινοποιηθεί η έκβαση της διαδικασίας στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο κοινό γενικότερα; Έχει θεσπιστεί στρατηγική επικοινωνίας, ειδικότερα όσον αφορά τις σχέσεις με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας; Αυτή η πτυχή είναι ιδιαιτέρως σημαντική για τις ευαίσθητες υποθέσεις.

24 Το σχέδιο δράσης της Επιτροπής «Επιστήμη και Κοινωνία» θα προωθήσει αυτού του είδους τις πρωτοβουλίες.